

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Gliwice, 29.10.2024 r.

Wyłączenie jawności w zakresie danych osobowych oraz ochrony prywatności osoby fizycznej na podstawie art. 5 ust. 2 z ustawy 6 września 2021 r. o dostępie do informacji publicznej (tj. Dz.U. z 2016r. poz. 1764).
Wyłączenia dokonała Aleksandra Dominik

STRESZCZENIE W JĘZYKU POLSKIM:

Przedmiotem niniejszej dysertacji jest architektura budynków szkolnych, zwłaszcza szkół podstawowych w Polsce. Temat pracy doktorskiej w brzmieniu: **„Rozwój budynku szkolnego w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Współczesne rozwiązania architektoniczne w kontekście wymagań stawianych obiektom szkolnym.”** dotyczy architektury budynków szkół jak i samej ewolucji budynku szkolnego w Polsce, w aspekcie czynników determinujących jego kształtowanie.

Szkoła jako instytucja oświatowa, a także sposoby kształtowania obiektów szkolnych podlegają przemianom związanym zarówno z rozwojem kulturowym, technicznym czy legislacyjnym. Postęp techniczny znacząco wpłynął na szereg obszarów społeczno-gospodarczych, w tym także na procesy edukacyjne, w kontekście dostępności informacji, sposobu przekazywania wiedzy czy wsparcia edukacyjnego. Efektem tego są przemiany społeczne i społeczeństwo informacyjne oraz związana z nimi zmiana stylu życia, co w zakresie edukacji odzwierciedla się w zmianie sposobów, modeli nauczania i przekazywania wiedzy. Wiąże się to bezpośrednio z aktualizacją podejścia do kształtowania przestrzeni budynków szkolnych, zwłaszcza w zakresie stref edukacyjnych i ogólnodostępnych. Ponadto, wprowadzone zmiany legislacyjne na przestrzeni XX wieku oraz współczesna reforma, narzucają konieczność ponownego przeanalizowania sposobu projektowania przestrzeni i architektury szkolnej. Przyczynę do

powyższego stanowią również sytuacje nadzwyczajne, jak ta związana z przebiegiem pandemii COVID-19, determinująca zmiany w zakresie funkcjonowania budynku szkoły i jej dalszego kształtowania w przyszłości.

Przedmiotowa praca oparta została na badaniach literaturowych i dostępnych źródłach naukowych oraz badaniach in situ, prowadzonych we współczesnych budynkach szkół podstawowych w Polsce. Do badań in situ przyjęto metodę POE – Post Occupancy Evaluation, będącą systemem oceny środowiska zbudowanego z uwzględnieniem jego użytkowników. Analizę badań in situ podjętych w toku pracy, poprzedza analiza stanu badań, wiedzy i przepisów z zakresu projektowania budynków szkolnych w Polsce, na przestrzeni przyjętych ram czasowych, obejmujących okres od zakończenia II wojny światowej do czasów współczesnych. Zakres pracy obejmuje:

- analizę stanu badań, dostępnych źródeł bibliograficznych z zakresu architektury budynków szkolnych w Polsce i zagadnień bezpośrednio z tym związanych;
- analizę i zdefiniowanie czynników, mających wpływ na rozwój architektury szkolnej w Polsce;
- analizę współczesnych budynków szkół podstawowych w Polsce, wskazanych do badań in situ, w kontekście rozwiązań architektonicznych;
- opracowanie zaleceń projektowych, jakie winien spełniać budynek szkolny w Polsce, by możliwie efektywnie wspierać procesy edukacyjno-wychowawcze zachodzące w szkole.

Ponadto celem pracy jest próba odpowiedzi na pytanie, czy architekturę współczesnych budynków szkolnych w Polsce cechuje nowatorstwo rozwiązań architektonicznych, dostosowanych do współczesnych kryteriów i potrzeb, będących wynikiem przemian społecznych, technologicznych i legislacyjnych. W odniesieniu do tego w pracy postawiono tezę w brzmieniu: **„Architektura współczesnych budynków szkół podstawowych w Polsce dostosowana jest do wymogów**

legislacyjnych a także wynika ze współczesnych potrzeb edukacyjnych i społecznych, cechując się przy tym nowatorskimi rozwiązaniami w kontekście projektowania przestrzeni szkolnej."

Niniejsza dysertacja została podzielona na dwie główne części. **CZĘŚĆ PIERWSZA** składa się z czterech rozdziałów głównych, dotyczących rozwoju architektury budynku szkolnego oraz współczesnych rozwiązań projektowych. Pracę rozpoczyna **WSTĘP**, zawierający wprowadzenie i uzasadnienie podjęcia tematu oraz przedmiot, cel i zakres badań. Określona została w nim również metodyka badań i budowa pracy. Rozdział drugi pt. **STAN BADAŃ** zawiera przegląd i analizę źródeł bibliograficznych, związanych z podjętym tematem pracy, w zakresie publikacji polskich i zagranicznych a także aktów i podstaw prawnych. Trzeci rozdział pn. **ARCHITEKTURA BUDYNKU SZKOLNEGO W POLSCE. PROCES PRZEMIAN PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ DO CZASÓW WSPÓŁCZESNYCH** stanowi wprowadzenie do znaczenia i konceptu budynku szkolnego, zawiera rys historyczny dotyczący architektury budynków szkolnych oraz jej rozwój po II wojnie światowej do czasów współczesnych. Podsumowaniem rozdziału jest omówienie czynników, jakie miały i mają obecnie wpływ na rozwój budynku szkolnego w Polsce. Rozdział **WSPÓŁCZESNE UWARUNKOWANIA PROJEKTOWANIA BUDYNKU SZKOLNEGO W XXI WIEKU** zamyka część pierwszą pracy. Odnosi się do obowiązujących uwarunkowań formalno-prawnych, współczesnych idei edukacyjnych oraz rekomendacji polskich architektów w zakresie projektowania i architektury obiektów szkolnych w Polsce. Zawiera również przegląd współczesnej architektury budynków szkolnych na arenie międzynarodowej, w wybranych krajach europejskich. **CZĘŚĆ DRUGA**, dotycząca badań in situ, rozpoczyna rozdział pn. **BADANIA WŁASNE W WYBRANYCH WSPÓŁCZESNYCH BUDYNKACH SZKÓŁ W POLSCE. ANALIZA BADAŃ IN SITU**. Zawiera on analizę wybranych do badań in situ budynków szkół podstawowych w Polsce, w aspekcie rozwiązań urbanistycznych, architektonicznych oraz kryteriów, jakie winien spełniać współczesny budynek szkoły podstawowej. Przedstawione zostały w nim również plan badań, metody i narzędzia badawcze. Wynikowym rozdziałem jest rozdział **ZALECENIA**

PROJEKTOWE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA ARCHITEKTURY BUDYNKÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W POLSCE, zawierający rekomendacje dotyczące architektury budynków szkolnych w Polsce oraz wnioski końcowe. Zalecenia projektowe sformułowano jako wynikową dotychczas funkcjonujących w literaturze wytycznych, zaktualizowanych do współczesnych realiów oraz wyników przeprowadzonych w ramach dysertacji badań, ze szczególnym uwzględnieniem badań in situ we współczesnych szkołach podstawowych. W **PODSUMOWANIU**, będącym końcowym rozdziałem, zawarto wnioski z przeprowadzonych badań, opatrzone własną konkluzją na temat przyszłości i kierunków rozwoju architektury szkolnej w Polsce. Część drugą zamykają **SŁOWNIK POJĘĆ**, zawierający istotne w dysertacji pojęcia, również te, sformułowane na potrzeby pracy, **BIBLIOGRAFIA** oraz **STRESZCZENIE PRACY W JĘZYKU POLSKIM I ANGIELSKIM**. Na kompleksowość pracy składa się również **ANEKS**. Zestawiono w nim **KATALOG BUDYNKÓW SZKÓŁ**, zawierający charakterystykę i opis współczesnych budynków, będących przedmiotem badań in situ. Katalog uzupełniają **TABELE OCENY EKSPERCKIEJ** oraz **KWESTIONARIUSZ PYTAŃ**, stanowiące narzędzia badawcze w toku badań in situ.

Przeprowadzone analizy literaturowe oraz badania in situ we współczesnych budynkach szkół podstawowych, wskazują na indywidualność i wysoką jakość funkcjonalno-estetyczną projektowanych współcześnie budynków szkół w Polsce. Przedstawione przykłady cechują się nowatorskim podejściem w zakresie rozwiązań architektonicznych, przestrzennych oraz aranżacyjnych, mając na względzie lokalność i przyjazność środowiska. Ostatecznie, w oparciu o szereg analiz podjętych w pracy, sformułowano ogólne zalecenia projektowe, które mogą stanowić wsparcie w procesie projektowania współczesnych budynków szkół w Polsce. Budynków, mających na celu zapewnienie przestrzeni efektywnie wspierającej procesy edukacyjne, uwzględniając jednocześnie bezpieczeństwo i holistyczny rozwój dziecka oraz jego jakość i wysoką estetykę.

* * * * *